

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра моніторингу довкілля та природокористування

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи

Пантелеймонов А.В.

“ _____ ” _____ 2020 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

ПОГОДА І КЛІМАТ: ГЛОБАЛЬНЕ ПОТЕПЛІННЯ?

(назва навчальної дисципліни)

Міжфакультетська дисципліна за вибором

рівень вищої освіти перший / бакалаврський

галузь знань _____

спеціальність _____

освітня програма _____
(шифр і назва)

спеціалізація _____
(шифр і назва)

вид дисципліни міжфакультетська дисципліна за вибором
(обов'язкова / за вибором)

факультет навчально-науковий інститут екології

2020 / 2021 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою навчально-наукового інституту екології

«11» березня 2020 року, протокол № 4

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Максименко Н.В., доктор геогр. наук, професор, завідувач кафедри моніторингу довкілля та природокористування.

Програму схвалено на засіданні кафедри моніторингу довкілля та природокористування

Протокол № 8 від «26» лютого 2020 року

Завідувач кафедри моніторингу довкілля та природокористування

_____ Максименко Н. В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково- методичною комісією навчально-наукового інституту екології

Протокол від «10 » березня 2020 року, протокол № 6

Голова науково-методичної комісії навчально-наукового інституту екології

_____ Максименко Н.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Погода і клімат: глобальне потепління?» складена відповідно до вимог підготовки бакалавра з міжфакультетських дисциплін.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Погода і клімат: глобальне потепління?» є: формування системи знань про основи кліматології, кліматотерапії, особливості клімату різних регіонів Землі і акліматизації в них та прояви глобального потепління.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Погода і клімат: глобальне потепління?» є:

- забезпечення засвоєння теоретичних і прикладних аспектів кліматології;
- формування уявлення про клімати різних регіонів Землі;
- ознайомлення з основними проявами глобального потепління на планеті;
- навчити основам кліматотерапії та акліматизації в різних регіонах.

1.3. Кількість кредитів - 3.

1.4. Загальна кількість годин - 90.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором <i>Між факультетська</i>	
Осінній семестр	Весняний семестр
Рік підготовки	
2, 3-й	2, 3-й
Семестр	
3, 5-й	4, 6-й
Лекції	
28 год.	32 год.
Практичні, семінарські заняття	
год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
62 год.	58 год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання:

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні набути наступних компетентностей:

- Здатності характеризувати клімат різних регіонів Землі та здійснювати його оцінку, як рекреаційного ресурсу.
- Оцінювати межі еколого-кліматичної комфортності території.
- Знати шляхи акліматизації у різних типах клімату.
- Розуміти і пояснювати прояви глобального потепління.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Кліматологія

Тема 1. Вступ до кліматології.

Загальні закономірності формування клімату. Загальна циркуляція атмосфери. Служба погоди.

Тема 2. Принципи класифікації кліматів Землі.

Кліматичні пояси. Екваторіальний клімат, Тропічний сухий і тропічний вологий клімат. Субтропічний клімат. Помірний кліматичний пояс – регіональні відмінності. Арктичний, антарктичний та їх субпояси.

Тема 3. Клімат України.

Кліматотворні чинники. Регіональні відмінності.

Тема 4. Глобальне потепління

Причини, наслідки, періодичність. Сценарії катастроф.

Розділ 2. Основи кліматотерапії.

Тема 5 Кліматотерапія.

Її характеристика та погодні умови. Методи кліматотерапії. Лікувально-профілактичні процедури. Аеротерапія. Геліотерапія. Таласотерапія. Спелеотерапія.

Тема 6. Проблеми рекреації та клімат.

Види несприятливих погодних умов. Акліматизація. Метеопатичні симптоми. Кліматичні погодні контрасти

Тема 7. Режими погоди для відпочинку, туризму та спорту.

Зона комфорту. Реакції на погодно-кліматичні аномалії. Класифікація погод за ступенем їх придатності для проведення літнього відпочинку та туризму.

Тема 8. Особливості кліматопатичних реакцій та сезонність захворювань.

Фактори сезонності і кліматопатичних реакцій. Світловий та тепловий фактори. Кліматопатологія. Сезонність інфекційних захворювань і смертності. Процеси теплообміну. Холодовий стрес. Календарні хвороби. Сезонність інфекційних і масових захворювань. Епідемічні хвороби. Сезон малярії.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин											
	Осінній семестр						Весняний семестр					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	ср	л		п	лаб	інд	ср	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<i>Розділ 1. Кліматологія</i>												
<i>Тема 1. Вступ до кліматології.</i>	10	2				8	10	2				8

<i>Тема 2. Принципи класифікації кліматів Землі.</i>	15	6				9	15	4				11
<i>Тема 3. Клімат України.</i>	10	4				6	10	4				6
<i>Тема 4. Глобальне потепління</i>	15	4				11	15	4				11
Разом за розділом 1	50	16				34	50	14				36
<i>Розділ 2. Основи кліматотерапії.</i>												
<i>Тема 5 Кліматотерапія.</i>	10	4				6	10	4				6
<i>Тема 6. Проблеми рекреації та клімат.</i>	10	4				6	10	2				8
<i>Тема 7. Режими погоди для відпочинку, туризму та спорту.</i>	10	4				6	10	4				6
<i>Тема 8. Особливості кліматопатичних реакцій та сезонність захворювань.</i>	10	4				6	10	4				6
Разом за розділом 2	40	16				24	40	14				26
Усього годин	90	32				58	90	28				62

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

Не передбачено

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (осінній семестр)	Кількість годин (весняний семестр)
1.	Тема 1. Вступ до кліматології.	8	8
2.	Тема 2. Принципи класифікації кліматів Землі.	9	11
3.	Тема 3. Клімат України.	6	6
4.	Тема 4. Глобальне потепління	11	11
5.	Тема 5 Кліматотерапія.	6	6
6.	Тема 6. Проблеми рекреації та клімат.	6	8
7.	Тема 7. Режими погоди для відпочинку, туризму та спорту.	6	6
8.	Тема 8. Особливості кліматопатичних реакцій та сезонність захворювань.	6	6
	Разом	58	62

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено.

7. Методи контролю

В процесі вивчення дисципліни «Погода і клімат: глобальне потепління?» використовуються такі методи контролю: поточний протягом семестру, підсумковий семестровий.

Поточний контроль проводиться науково-педагогічним працівником у формі усного опитування на лекціях.

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни є обов'язковою формою оцінювання результатів навчання та проводиться в терміни, встановлені графіком навчального процесу і в обсязі навчального матеріалу, визначеного програмою дисципліни.

8. Схема нарахування балів

Поточне тестування та самостійна робота								Залік	Сума	
Розділ 1				Розділ 2						Разом
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	60	40	100
	10	10	10	10	10	10				

8.1. Система оцінювання дисципліни «Погода і клімат: глобальне потепління?»

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для дворівневої шкали оцінювання
50–100	зараховано
1–49	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Максименко Н.В. Загальна метеорологія і кліматологія. Навчальний посібник. / Н.В.Максименко, І.В.Беляєва. – Харків: ХНУ імені В.Н.Каразіна., 2012. – 256 с.
2. Метеорологія и климатология. Методические рекомендации к проведению практических работ /Сост. Н.В. Максименко. - Харьков: ХНУ им. В. Н. Каразина, 2004.
3. Метеорологія і кліматологія. Навчально-методичний посібник для проведення контроль-колоквиумів, практичних, самостійних та науково-дослідних робіт студентів екологічних спеціальностей вищих навчальних закладів / Укладач Н. В. Максименко. Вид. 2-е перероблене і доп. - Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007. - 81 с.
4. Метеорологія і кліматологія: підруч. / За ред. С. М. Степаненко. – Одеса: ТЕС, 2008. – 534 с.

Допоміжна література

5. Антонов В. С. Короткий курс загальної метеорології. Навчальний посібник / В. С. Антонов. – Чернівці: Рута, 2004. – 336 с.
6. Атлас естественных условий и природных ресурсов Украины. 1978.
7. Волошина А. П. Руководство к лабораторным занятиям по метеорологии и климатологии / А.П. Волошина, Т. В. Евневич, А. И. Земцова. – М.: Изд. Моск. ун-та, 1975. – 143 с.
8. Гуральник И. И. Метеорология / И. И. Гуральник, Г. П. Дубинский, С. В. Мамиконова. – Л.: Гидрометеоздат, 1972. – 416 с.
9. Зверев А. С. Синоптическая метеорология / А. С. Зверев. – Л.: Гидрометеоздат, 1977. – 711 с.

10. Качурин Л. Г. Руководство к лабораторным работам по метеорологии / Л. Г. Качурин. – Л.: Гидрометеоздат, 1955. – 424 с.
11. Колісник П. І. Метеорологія. Практикум / П. І. Колісник. – К.: Вища шк., 1986.
12. Моргунов В. К. Основы метеорологии, климатологии. Метеорологические приборы и методы наблюдений: Учебник / В. К. Моргунов. – Ростов/Д: Феникс. – Новосибирск: Сибирское соглашение, 2005. – 331 с.
13. Наставление гидрометеорологическим станциям и постам. Вып. 3, ч 1. – Л.: Гидрометеоздат, 1985.
14. Семенченко Б. А. Физическая метеорология / Б. А. Семенченко. – М.: Аспект Пресс, 2002. – 415 с.
15. Стернзат М. С. Метеорологические приборы и измерения / М. С. Стернзат. – Л.: Гидрометеоздат, 1978.
16. Хромов С. П. Метеорология и климатология для географических факультетов / С. П. Хромов. Л.: Гидрометеоздат, 1983. – 455 с.
17. Хромов С. П. Метеорология и климатология: учебник. – 7-е изд./ С. П. Хромов, М. А. Петросянц. – М.: Изд-во Моск. ун-та: Наука, 2006. – 582 с.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

18. Сертифіковані електронні курси у базі ЦЕН ХНУ імені В.Н. Каразіна:
«Метеорологія і кліматологія»
«Екологічна метеорологія і кліматологія»
19. <https://www.gismeteo.ua/>
20. <https://sinoptik.ua/>